

О. М. Чеботарьов
Д. В. Снігур
О. М. Гузенко

**ОСНОВИ СЕРТИФІКАЦІЇ
ТА ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ
ВИПРОБУВАЛЬНОЇ
ЛАБОРАТОРІЇ**

*Методичні вказівки для студентів
третього (освітньо-наукового) рівня (PhD) вищої освіти
спеціальності 102 «Хімія»*

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І. І. МЕЧНИКОВА
ФАКУЛЬТЕТ ХІМІЇ ТА ФАРМАЦІЇ

О. М. Чеботарьов, Д. В. Снігур, О. М. Гузенко

ОСНОВИ СЕРТИФІКАЦІЇ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ ВИПРОБУВАЛЬНОЇ ЛАБОРАТОРІЇ

Методичні вказівки для студентів
третього (освітньо-наукового) рівня (PhD) вищої освіти
спеціальності 102 «Хімія»

ОДЕСА
ВИДАВНИЦТВО «ДРУК ПІВДЕНЬ»
2020

УДК 54.08:54.07:543-08

Ч 358

Рекомендовано до друку вченою радою
Факультету хімії та фармації
ОНУ імені І. І. Мечникова.
Протокол № 6 від 19.02.2020 р.

Рецензенти:

Ю. В. Ішков, доктор хімічних наук, професор, завідувач кафедри органічної та фармацевтичної хімії Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;

І. А. Кравченко, доктор біологічних наук, професор, завідувач кафедри органічних та фармацевтичних технологій Одеського національного політехнічного університету

Чеботарьов О. М.

Чеботарьов О. М. Основи сертифікації та організації роботи Ч 358 випробувальної лабораторії : методичні вказівки для студентів третього (освітньо-наукового) рівня (PhD) вищої освіти спеціальності 102 «Хімія» / О. М. Чеботарьов, Д. В. Снігур, О. М. Гузенко. – Одеса : Видавництво «Друк Південь», 2020. – 36 с.

Методичні вказівки містять узагальнюючу інформацію про основи сертифікації та організацію роботи випробувальної лабораторії. Призначені для самостійної роботи студентів третього (освітньо-наукового) рівня (PhD) вищої освіти спеціальності 102 «Хімія» Одеського національного університету імені І.І. Мечникова. Можуть бути корисні при опануванні курсу «Основи стандартизації та сертифікації».

УДК 54.08:54.07:543-08

© Снігур Д. В., Чеботарьов О. М., Гузенко О. М., 2020
© Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	4
Розділ 1. ОСНОВИ СЕРТИФІКАЦІЇ	6
1.1. Сутність та завдання сертифікації	6
1.2. Предмет, об'єкт і завдання сертифікації	7
1.3. Види, органи і функції системи сертифікації	11
1.4. Загальна схема, правила та порядок проведення сертифікації	16
Розділ 2. СУТНІСТЬ І ЗМІСТ СЕРТИФІКАЦІЇ	19
2.1. Випробувальні лабораторії	21
2.2. Способи інформування про відповідність	25
2.3. Форми участі в системах сертифікації та угоди за визнанням	27
2.4. Сертифікація та технічні бар'єри в торгівлі	29
Список використаної літератури	34

ВСТУП

Перехід України до ринкової економіки визначив нові умови для діяльності вітчизняних підприємств, фірм та організацій, в тому числі хімічного профілю, не тільки на внутрішньому, але і на зовнішньому ринках.

Право підприємства на самостійність, незалежно від форми його власності, не означає повну свободу у рішеннях, а вимушує вивчати, знати та використовувати у своїй практиці "правила гри", що прийняті у всьому світі. Міжнародне співробітництво по будь-яким напрямкам та на будь-якому рівні вимагає гармонізації таких правил з міжнародними та національними нормами. Стандартизація, метрологія і сертифікація в тому вигляді, як це було прийнято у роки "планової економіки", не тільки не вписувалася у нові умови роботи, але й гальмувала або просто робила неможливою інтеграцію України у цивілізований економічний простір. Особливо яскравим прикладом цього є умови до вступу нашої держави до Всесвітньої торгової організації – ГАТТ/ВТО.

Механічне перенесення зарубіжного досвіду у вітчизняні умови неможливе, але фахівцям необхідно знати його і мати достатньо широкий кругозір для того, щоб творчо підходити до виробітку та прийняття нових прогресивних рішень, що дозволяють виробляти продукцію, послуги, реалізовувати їх в країні та поза її межами на належному рівні. Це торкається не тільки робітників виробничої сфери. Знання в галузі стандартизації і сертифікації в однаковій мірі є важливими для фахівців з реалізації продукції, менеджерів, маркетологів, котрі по новому, цивілізовано можуть використовувати можливості та переваги стандартизації і сертифікації у якості вагомих складових конкурентоспроможного товару.

Роль єдності вимірювань в області різноманітних форм власності є не менш важливою. Разом з прийняттям відміченого закону "О єдності забезпечення вимірювань" в Україні по суті почався новий етап розвитку метрології, котрий характеризується переходом від адміністративного принципу керування метрологічною діяльністю до

законодавчого. Разом з цим цей закон дозволяє зберегти принцип державного характеру метрологічної справи при значному ступені гармонізації української системи вимірювань з міжнародною практикою. Насамперед це відображається у тому, що в Україні діють не тільки державні метрологічні організації, але й служби юридичних осіб і комерційні метрологічні служби.

Методичні вказівки складено для студентів третього (освітньо-наукового) рівня (PhD) вищої освіти спеціальності 102 «Хімія» Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Розділ 1. ОСНОВИ СЕРТИФІКАЦІЇ

Сертифікація тісно пов'язана із стандартизацією. Загальний підхід та ідея сертифікації відомі давно. Прикладом можуть бути: відмітки на продукції у вигляді певного знаку; бесіда продавця відносно якості товару та ін.

Термін "сертифікація" можливо пояснити як гарантію споживачеві в тому, що виріб відповідає певним вимогам та володіє заданою якістю.

В дальньому зарубіжжі безпека продукції для людини і навколишнього середовища давно підтверджується сертифікацією і, хоча вартість її значна, виробник змушений одержувати сертифікат для того, щоб мати ринок збуту і уникнути втрат продажу своєї продукції. А втрати ці значні: за даними торгово-промислової палати вони досягають 25% від обсягу реалізації. А в окремих випадках бувають і вищі. Так, наприклад, завод бурильних труб до сертифікації продавав їх за ціною до 600 доларів за тонну, а сертифікації – від 900 до 1600 доларів – в залежності від типорозміру.

1.1. Сутність та завдання сертифікації

В наш час сертифікація стала одним із важливих механізмів управління якістю, який дає можливість об'єктивно оцінити продукцію, надати споживачу підтвердження її безпеки, забезпечити контроль за відповідністю продукції вимогам екологічної чистоти, а також підвищити її конкурентоздатність.

- **Сертифікація** – це процедура, за допомогою якої третя сторона дає письмову гарантію, що продукція, процес чи послуга відповідають заданим вимогам.
- **Третя сторона** – особа або орган, які визнані незалежними від сторін, що беруть участь у розгляді певного питання.

Дія третьої сторони, яка доводить, що забезпечується необхідна впевненість в тому, що належним чином ідентифікована продукція, процес або послуга відповідають конкретному стандарту або іншому

нормативному документу називається сертифікацією відповідності. Сертифікація – це гарантія, що виріб або товар відповідає відповідним вимогам і має задану якість. Сертифікація на відповідність є дія, яка проводиться з метою підтвердження через сертифікат відповідності або знак відповідності, що виріб чи послуга відповідають певним стандартам або технічним умовам.

- **Відповідність** – дотримання всіх встановлених вимог до продукції, процесів, послуг.
- **Сертифікат відповідності** - документ, виданий у відповідності до правил системи сертифікації, який вказує, що забезпечується необхідна впевненість в тому, що належним чином ідентифікована продукція, процес або послуга відповідають конкретному стандарту чи іншому нормативному документу.
- **Знак відповідності** – захищений у встановленому порядку знак, який використовується або виданий у відповідності з правилами системи сертифікації і який вказує на те, що забезпечується якість згідно нормативних документів чи стандартів.

Тобто сертифікація – це гарантія споживачеві в тому, що виріб відповідає певним вимогам та володіє заданою якістю.

1.2. Предмет, об'єкт і завдання сертифікації

Форми сертифікації багатогранні, тому вони є предметом спеціального вивчення з метою створення реальних шляхів з гармонізації систем сертифікації і розвитку міжнародного співробітництва в даній галузі.

Предмет сертифікації – якість продукції, процесу, послуги і систем якості.

Об'єкт сертифікації – продукція, процес, послуга, система, організація, підприємство, лабораторія.

Мета сертифікації: підтвердження показників характеристик та властивостей продукції, процесів, послуг на підставі випробувань;

підтвердження відповідності даної продукції, процесу або послуги обов'язковим вимогам стандарту.

Завдання сертифікації: контроль і технічний нагляд за виробництвом сертифікованої продукції; експертиза нормативних документів на сертифіковану продукцію; атестація і акредитація органів з сертифікації продукції, систем якості; визнання зарубіжних сертифікацій.

Значення сертифікації: сертифікація є найважливішим механізмом управління якістю; сертифікація забезпечує відповідність продукції вимогам екологічної чистоти; сертифікація гарантує безпеку виробництва продукції для людини і навколишнього середовища; сертифікація сприяє підвищенню конкурентоздатності продукції.

Однак слід знати, що сертифікація потребує досить великих витрат на виконання робіт.

Система стандартів з сертифікації:

- ДСТУ 2296-93. Національний знак відповідності. Форма, розміри, технічні вимоги та правила застосування.
- ДСТУ 2462-94. Сертифікація. Основні поняття. Терміни та визначення.
- ДСТУ 3410-96. Система сертифікації УкрСЕПРО. Основні положення.
- ДСТУ 3411:2004. Система сертифікації УкрСЕПРО. Вимоги до органів з сертифікації продукції та порядок їх акредитації.
- ДСТУ 3413-96. Система сертифікації УкрСЕПРО. Порядок проведення сертифікації продукції.
- ДСТУ 3414-96. Система сертифікації УкрСЕПРО. Атестація виробництва. Порядок здійснення.
- ДСТУ 3415-96. Система сертифікації УкрСЕПРО. Реєстр Системи.
- ДСТУ 3417-96. Система сертифікації УкрСЕПРО. Процедура визнання результатів сертифікації продукції, що імпортується.
- ДСТУ 3419-96. Система сертифікації УкрСЕПРО. Сертифікація систем якості. Порядок проведення.

- ДСТУ 3420-96. Система сертифікації УкрСЕПРО. Вимоги до органів з сертифікації систем якості та порядок їх акредитації.
- ДСТУ 3498-96. Система сертифікації УкрСЕПРО. Бланки документів. Форма та опис.
- ДСТУ EN 45011-98. Загальні вимоги до органів, які здійснюють сертифікацію.
- EN 45012. Загальні вимоги до органів з сертифікації систем якості.
- EN 45013. Загальні вимоги до органів з сертифікації, що проводять атестацію персоналу.
- EN 45014. Загальні вимоги до заяви постачальника про відповідність.

Розгляд основних стандартів проводиться за змістом розкриття теми.

Основні положення і порядок проведення сертифікації згідно із ДСТУ 3410, ДСТУ 3413, ДСТУ 3415, ДСТУ 3498. *Зміст стандартів:* ДСТУ 3410 розглядає основні положення з сертифікації, стандарт ДСТУ 3413 – порядок проведення сертифікації, стандарт ДСТУ 3415 – реєстр системи сертифікації, ДСТУ 3416 – порядок реєстрації добровільної сертифікації, ДСТУ 3498 – бланки документів системи сертифікації, їх форма та опис.

Загальні вимоги до органів з сертифікації продукції та сертифікації систем якості згідно із ДСТУ 3411, ДСТУ 3414, ДСТУ 3417, ДСТУ 3420, ДСТУ EN 45011, EN 45012, EN 45013. *Зміст стандартів:* стандарт ДСТУ 3411 розглядає вимоги до органів з сертифікації продукції та порядок їх акредитації; стандарт ДСТУ 3414 – порядок здійснення атестації виробництва; стандарт ДСТУ 3417 – процедуру визнання результатів сертифікації продукції, що імпортується; стандарт ДСТУ 3420, EN 45012 – вимоги до органів з сертифікації систем якості та порядок їх акредитації; стандарт ДСТУ EN 45011 – загальні вимоги до органів, які здійснюють сертифікацію; стандарт EN 43013 – загальні вимоги до органів з сертифікації, що проводять атестацію персоналу.

Національний знак відповідності. Форма, розміри, технічні вимоги та правила застосування згідно із ДСТУ 2296, EN 45014. Стандарти розглядають галузь застосування, форму, розміри та технічні вимоги, правила застосування; загальні вимоги до заяви постачальника про відповідність. *Зміст стандарту:* галузь застосування – стандарт установлює форму, розміри та технічні вимоги до національного знаку відповідності, а також правила його застосування при сертифікації продукції, процесів, послуг у Системі сертифікації УкрСЕПРО. Знак відповідності призначений для позначення сертифікованої продукції з метою інформування споживачів про те, що продукція сертифікована згідно з правилами Системи. Форма, розміри та технічні вимоги – встановлено два зображення знаку відповідності: для продукції, яка відповідає обов'язковим вимогам нормативних документів та вимогам, що передбачені чинними законодавчими актами України, за якими встановлено обов'язкову сертифікацію; для продукції, яка відповідає усім вимогам нормативних документів, що поширюються на дану продукцію.

Основні поняття з сертифікації:

Добровільна сертифікація – сертифікація, яка проводиться на добровільній основі за ініціативою виробника (виконавця), продавця або споживача продукції.

Заява про відповідність – заява постачальника під його повну відповідальність про те, що продукція, процес, послуга відповідають конкретному стандарту або іншому нормативному документу.

Ліцензія (в галузі сертифікації) – документ, виданий згідно з правилами Системи сертифікації, за допомогою якого орган з сертифікації надає особі або органу право застосовувати сертифікати або знаки відповідності для своєї продукції, процесів чи послуг згідно з правилами відповідної системи сертифікації.

Обов'язкова сертифікація – підтвердження уповноваженим на те органом відповідності даної продукції, процесу або послуги обов'язковим вимогам стандарту.

Орган з сертифікації – орган, що проводить сертифікацію відповідності.

Посвідчення відповідності – дія випробувальної лабораторії третьої сторони, яка доводить, що конкретний випробуваний зразок відповідає конкретному стандарту або іншому нормативному документу.

Сертифікація відповідності – дія, що забезпечує необхідну впевненість в тому, що належним чином ідентифікована продукція, процес або послуга відповідають конкретному стандарту або іншому нормативному документу.

Система сертифікації – система, яка має власні правила, процедури і управління для проведення сертифікації відповідності. Вона може діяти на національному, регіональному і міжнародному рівні.

Схема сертифікації – склад і послідовність дій третьої сторони при проведенні сертифікації відповідності.

1.3. Види, органи і функції системи сертифікації

В загальному вигляді сертифікацію розділяють на самосертифікацію (заявника про відповідність) і сертифікацію. Зміст самосертифікації у тому, що виробник сам виконує всі функції і засвідчує такі дії спеціальним документом або знаком сертифікації. При таких діях споживач повинен бути забезпечений інформацією про методи випробувань на підприємстві. Сертифікація третьою стороною здійснюється системою органів, які не стосуються ні виробника, ні споживача продукції. Це офіційні центри (лабораторії) контролюючі органи і національні організації зі стандартизації, метрології та сертифікації.

Види сертифікації. Сертифікація буває обов'язковою і добровільною.

➤ *Обов'язкова сертифікація* в Україні, як і в зарубіжних країнах, насамперед розповсюджується на споживчі товари і підтверджує їх безпеку та екологічність.

Продукція, що належить обов'язковій сертифікації, включається в офіційний перелік, який є важливим документом для всіх зацікавлених в сертифікації:

- споживачі розглядають перелік як джерело інформації про гарантію своїх прав на придбання безпечних товарів, на вибір їх серед аналогів, що є у продажу;
- торгові організації отримують можливість обґрунтованого вибору при розміщенні замовлень;
- виробники, орієнтуючись на перелік, можуть своєчасно підготуватись до проведення сертифікації на своєму підприємстві;
- митні органи отримують відомості про об'єкти обов'язкового контролю при ввозі товарів на територію України;
- сертифікаційні органи разом з номенклатурою товарів отримують можливість своєчасного забезпечення свого фонду нормативними документами необхідних стандартів;
- контролюючі органи можуть підготуватись до інспекційного контролю сертифікованої продукції, скласти плани та графіки робіт;
- технічні комітети з стандартизації, завдяки цій інформації, визначають об'єкти для стандартизації методів випробувань і установлення обов'язкових для сертифікації вимог на конкретні види продукції.

На основі Закону *"Про захист прав споживачів"* Держстандарт України, як національний орган з сертифікації споживчих товарів, встановив номенклатуру товарів, що підлягають обов'язковій сертифікації і включив у неї більш 70 видів продукції і деякі види послуг. Серед них: сільськогосподарська і харчова продукція, товари побутової хімії, вироби текстильної легкої промисловості, електропобутові прилади і радіоелектронна апаратура, медична техніка і прилади, автотранспортні засоби, спортивна і мисливська

зброя, побутові нагрівальні прилади, побутова техніка. Перелік розповсюджується і на продукцію, що імпортується.

- *Добровільна сертифікація* проводиться на відповідність тим нормативним документам, котрі пропонує замовник. Це може бути і стандарт будь-якої зарубіжної країни, що дуже важливо для вітчизняних підприємств-експортерів. Інше направлення сприяє розвитку експорту – допомога експортерам у підготовці продукції до сертифікації за кордоном. Уже вироблена певна процедура. Вся робота, що необхідна в процедурі сертифікації, крім заключного етапу, здійснюється силами системи, а на кінцевий етап запрошується представник зарубіжної сертифікаційної фірми, яка й видає сертифікат, поки більш такий, що призначається покупцям, ніж сертифікат України. Таку практику вважають корисною як у плані зниження затрат, що були необхідні при повному об'ємі сертифікації за кордоном, так і в плані набуття довіри закордонних партнерів і вигідних умов для замовника.

Друга область сертифікації – системи забезпечення якості на підприємствах, підтвердження відповідності товару, що бере участь у торгах, вимогам нормативного документа, що пропонується замовником. Сертифікації в цій системі належать: нафта, вугілля, лісоматеріали, папір, картон, будівельні матеріали, зернові культури, м'ясо, м'ясопродукти. Процедура сертифікації включає випробування зразків товару, атестацію виробництва і персоналу, сертифікацію систем забезпечення якості.

Крім сертифікації товарів і систем пропонуються інші послуги: забезпечення учасників торгів інформацією про якість товарів, про вимоги стандартів до них і форми сертифікатів, консультації продавців та брокерів з ефективного використання сертифікації, організації випробувань продукції.

Значення добровільної сертифікації обумовлено її широкими можливостями по підтвердженню відповідності тим вимогам, котрі цікавлять споживача і заявлені замовником сертифікації. Добровільна

сертифікація не тільки задовольняє потребу внутрішнього ринку, але й використовується для продукції, що експортується, або перспективна для експорту. В таких випадках добровільна сертифікація в рамках контракту купівлі – продажу набуває обов'язкового характеру.

Системи добровільної сертифікації створені за ініціативою різних асоціацій, союзів, акціонерних товариств та інших юридичних осіб, яким законом не заборонено займатися цією діяльністю.

Органи і системи сертифікації. Система сертифікацій – система, яка виробила власні правила процедури і управління для приведення сертифікації відповідності. Вона може діяти на національному, регіональному і міжнародному рівнях. Орган з сертифікації – орган, що проводить сертифікацію відповідності: Держстандарт – національний орган; науково-технічна комісія; органи з сертифікації продукції; органи з сертифікації систем якості; випробувальні лабораторії; експерти-аудитори; науково-методичний та інформаційний центри; територіальні центри стандартизації.

Вимоги до органів з сертифікації та порядок їх акредитації регламентуються ДСТУ 3411:2004, ДСТУ 3420-96. Згідно цих документів органи з сертифікації створюються на базі державних організацій, що мають статус юридичної особи та можуть бути визнані третьою стороною. Діяльність органу з сертифікації здійснюється під керівництвом Національного органу сертифікації на підставі укладеної з ним ліцензійної угоди. Орган з сертифікації може бути акредитований в системі.

Організаційна структура органу з сертифікації – в загальному випадку її утворюють: керівник, рада, виконавчі групи. До складу органів з сертифікації може входити акредитована випробувальна лабораторія (центр).

Всі системи сертифікації базуються на різного виду стандартах та технічних умовах. Тому брати участь в таких роботах, як правило, можуть великі фірми. Наприклад, сертифікація та розробка стандартів у галузі обчислювальної техніки з участю ІВМ, яка відстоює свої інтереси в національному, так і на міжнародних рівнях.

Відомо, що при виробництві товарів досягнути відповідності всім стандартам, практично неможливо і досить дорого. Тому, саме система сертифікації може забезпечити оптимальну гарантію того, що продукція відповідає найкращим показникам.

Функції органу сертифікації. Органи сертифікації виконують такі функції для заявників:

- приймають та розглядають заявки на сертифікацію продукції (системи якості), готують рішення щодо них та взаємодіють з заявниками під час проведення сертифікації;
- оформляють та видають сертифікати відповідності, атестати виробництва;
- готують рішення щодо визнання зарубіжних сертифікатів та доводять прийняті рішення до заявників;
- проводять або організують проведення технічного нагляду за виробництвом та випробуваннями сертифікованої продукції (систем якості);
- готують рішення про скасування або припинення дії виданих сертифікатів відповідності та інформацію про прийняті органом рішення Національному органу з сертифікації, територіальному центру Держстандарту України і заявнику;
- проводять експертизу нормативних документів на продукцію, що сертифікується, та змін до них;
- проводять експертизу претензій та рекламаций від споживачів на продукцію, що сертифікована цим органом;
- інформують виробників та постачальників сертифікованої продукції про заплановані зміни нормативних документів на цю продукцію;
- здійснюють нагляд за проведенням випробувань продукції, що сертифікується, з метою забезпечення об'єктивності та достовірності результатів випробувань;
- здійснюють технічний нагляд за атестованим виробництвом; ведуть реєстр сертифікованої продукції (систем якості);
- приймають до розгляду апеляції з питань сертифікації продукції (систем якості) в галузі акредитації органу.

1.4. Загальна схема, правила та порядок проведення сертифікації

Орган з сертифікації продукції має право проводити випробування сертифікованої продукції з метою технічного нагляду у випробувальній лабораторії, а також застосовувати й інші правила щодо вибору схеми (модуля) сертифікації, залежно від специфіки продукції та особливостей її виробництва.

Одиницею продукції вважається один штучний виріб; партія продукції, що супроводжується одним сертифікатом відповідності або одним супроводжувальним документом, в якому є посилання на сертифікат відповідності; партія продукції, що виготовлена з однієї й тієї ж партії вихідної сировини, матеріалів тощо.

Сертифікація передбачає такі основні етапи: атестація виробництва продукції; сертифікація системи якості виробництва продукції; випробування продукції з метою сертифікації; технічний нагляд за виробництвом продукції.

Правила сертифікації продукції. При виборі схеми сертифікації рекомендується керуватися такими правилами:

- сертифікат на одиничний вибір видається на підставі позитивних результатів випробувань цього вибору, що проведені у випробувальній лабораторії;
- розмір партії (штук, кг, м, кв. м., тощо) наводиться заявником у заявці на сертифікацію;
- коли заявка подається на партію продукції (виробів), що планується до виготовлення, орган з сертифікації разом з заявником вирішують питання про економічну доцільність атестації виробництва цієї продукції;
- ліцензія на право застосування сертифіката відповідності щодо продукції (виробів), яка виготовляється виробником серійно протягом встановленого ліцензією строку, надається органом з сертифікації на підставі позитивних результатів первісних випробувань в акредитованій лабораторії зразків продукції, що

відбираються з виробництва або з торгівлі у кількості, в стоки і порядку, які встановлені органом.

Порядок проведення робіт з сертифікації продукції регламентується нормативним документом ДСТУ 3413 і в загальному випадку містить:

- подання та розгляд заявки на сертифікацію продукції;
- прийняття рішення за заявкою з зазначенням схеми (модуля) сертифікації;
- атестацію виробництва продукції, що сертифікується, або сертифікацію системи якості, якщо не передбачено схемою сертифікації;
- відбирання, ідентифікацію зразків продукції та їх випробовування; аналіз одержаних результатів та прийняття рішення про можливість видачі сертифікату відповідності та надання ліцензій;
- видачу сертифікату відповідності, надання ліцензій та занесення сертифікованої продукції до Реєстру Системи;
- визнання сертифікату відповідності, що виданий закордонним або міжнародним органом;
- технічний нагляд за сертифікованою продукцією під час її виробництва;
- інформацію про результати робіт з сертифікації.

Подання та розгляд заявки. Для проведення сертифікації продукції заявник (включно іноземний) подіє до акредитованого органу з сертифікації продукції заявку відповідної форми, яка повинна бути розглянута, і не пізніше одного місяця після її подання заявник повинен одержати рішення, яке містить основні умови сертифікації. Копії рішення направляються до органу з сертифікації систем якості (в разі необхідності), до випробувальної лабораторії, що буде проводити випробовування; до територіального центру. Держстандарту за місцем розташування заявника. Якщо є декілька акредитованих органів з сертифікації конкретного виду продукції, що дають в різних регіонах, заявник має право подати заявку до будь-якого з них.

Видача сертифіката відповідності. При наявності протоколів з позитивними результатами випробувань, сертифіката на системи якості або атестату виробництва, залежно від прийнятої схеми (модуля) сертифікації, орган з сертифікації продукції оформляє сертифікат відповідності, реєструє його в Реєстрі Системи та видає заявнику, який після цього має право маркувати продукцію, тару, упаковку, супровідну документацію та рекламні матеріали знаком відповідності. Строк дії сертифіката на продукцію, яка випускається підприємством серійно протягом строку, що встановлений ліцензійною угодою, визначає орган з сертифікації з урахуванням строку дії нормативних документів на продукцію, строку, на який сертифікована система якості або атестоване виробництво. Строк, що встановлений в ліцензії, не продовжується. Порядок надання нової ліцензії замість тієї, що втратила силу, визначає орган з сертифікації продукції в кожному конкретному випадку.

Визнання сертифіката відповідності, виданого закордонним або міжнародним органом на продукцію, що виготовлена в Україні, чи ту, що імпортується в Україну, приймає орган з сертифікації продукції, керуючись діючими нормативними документами.

Рішення про зупинку дії ліцензії або сертифіката відповідності приймається у випадку, якщо прийняттям коригувальних заходів, погоджених з органом з сертифікації продукції, підприємство може усунути виявлені невідповідності, та без проведення повторних випробувань акредитованою випробувальною лабораторією підтвердити відповідність продукції вимогам нормативних документів. В протилежному разі ліцензія або сертифікат скасовуються. Інформація про зупинку дії або скасування сертифіката відповідності доводиться органом з сертифікації. Дія сертифіката відповідності припиняється з моменту виключення його з Реєстру Системи.

Розділ 2. СУТНІСТЬ І ЗМІСТ СЕРТИФІКАЦІЇ

Встановлення відповідності заданим вимогам пов'язане з випробуванням. Під випробуванням розуміється технічна операція, що полягає у визначенні однієї чи декількох характеристик даної продукції згідно з встановленою процедурою за прийнятими правилами. Випробування здійснюють у *випробувальних лабораторіях*, причому цю назву вживають по відношенню, як до юридичного, так і до технічного органу.

Систематичну перевірку ступеня відповідності заданим вимогам прийнято називати оцінкою відповідності. Більш приватним поняттям оцінки відповідності вважають контроль, який розглядають як оцінку відповідності шляхом вимірювання конкретних характеристик продукту. В оцінці відповідності найбільш достовірними вважаються результати випробувань *"третьою стороною"*. *Третя сторона* – це особа або орган, які визнані незалежними ні від постачальника (*перша сторона*), ні від покупця (*друга сторона*).

З оцінкою відповідності пов'язані перевірка відповідності, нагляд за відповідністю, забезпечення відповідності.

Перевірка відповідності – підтвердження відповідності продукції (процесу, послуги) встановленим вимогам за допомогою вивчення доказів. Нагляд за відповідністю – це повторна оцінка з метою переконатися в тому, що продукція (процес, послуга) продовжує відповідати встановленим вимогам. Забезпечення відповідності – це процедура, результатом якої є заява, що дає впевненість у тому, що продукція (процес, послуга) відповідають заданим вимогам. Стосовно до продукції це може бути:

- заява постачальника про відповідність, тобто його письмова гарантія в тому, що продукція відповідає заданим вимогам;
- заява, яка може бути надрукована в каталозі, накладній, керівництві про експлуатацію або іншому повідомленні, що відноситься до продукції (ярлик, етикетка тощо);

– сертифікація – процедура, за допомогою якої третя сторона дає письмову гарантію, що продукція, процес, послуга відповідають заданим вимогам.

Термін "заява постачальника про відповідність" означає, що постачальник (виробник) під свою особисту відповідальність повідомляє про те, що його продукція відповідає вимогам конкретного нормативного документа. Згідно Керівництву 2 ІСО / МЕК це є доказом усвідомленої відповідальності виробника та готовності споживача зробити продумане і певне замовлення.

Заява виробника, яку називають також заявою-декларацією, містить такі відомості: адреса виробника, що представляє заяву-декларацію, позначення виробу і додаткову інформацію про нього; найменування, номер і дату публікації стандарту, на який посилається виробник; вказівку про особисту відповідальність виготовлювача за зміст заяви та ін. Запропонована інформація повинна бути заснована на результатах випробувань. Посилання на стандарт України не означає, що організація-виробник даної продукції прийняла цей стандарт. В такому випадку виробник не має права користуватися знаками відповідності стандартам. Деяко інший порядок прийнятий в ЄС.

Підтвердження відповідності через сертифікацію передбачає обов'язкову участь третьої сторони. Таке підтвердження відповідності незалежне, що дає гарантію відповідності заданим вимогам, здійснюване за правилами певної процедури.

Сертифікація вважається основним достовірним способом доказу відповідності продукції (процесу, послуги) заданим вимогам. Процедури, правила, випробування та інші дії, які можна розглядати як складові самого процесу (діяльності) сертифікації, можуть бути різними в залежності від ряду факторів. Серед них – законодавство, що стосується стандартизації, якості і безпосередньо сертифікації; особливості об'єкта сертифікації, що в свою чергу визначає вибір методу проведення випробувань, і т. д. Іншими словами, доказ відповідності проводиться за тою чи іншою системою сертифікації. Відповідно до документів, зазначених ІСО / ІЕС – це система, яка

здійснює сертифікацію за своїми власними правилами, що стосуються як процедури, так і управління якістю продукції.

Систему сертифікації (у загальному вигляді) становлять: центральний орган, який керує системою, проводить нагляд за її діяльністю і може передавати право на проведення сертифікації іншим органам; правила і порядок проведення сертифікації; нормативні документи, на відповідність яким здійснюється сертифікація; процедури (схеми) сертифікації; порядок інспекційного контролю. Системи сертифікації можуть діяти на національному, регіональному та міжнародному рівнях. Якщо система сертифікації займається доказом відповідності певного виду продукції (процесу, послуг) – це система сертифікації однорідної продукції, яка в своїй практиці застосовує стандарти, правила і процедуру, пов'язані саме з даною продукцією. Кілька таких систем сертифікації однорідної продукції зі своїми органами та іншими складовими можуть входити в загальну систему сертифікації.

2.1. Випробувальні лабораторії

Загальні вимоги. Системи сертифікації користуються послугами випробувальних лабораторій. Випробувальна лабораторія може бути самостійною організацією або складовою частиною органу з сертифікації або іншої організації.

Загальні вимоги до випробувальних лабораторій наступні:

- володіння статусом юридичної особи;
- включення в організаційну структуру системи забезпечення якості, що дозволяє виконувати функції на відповідному рівні;
- готовність продемонструвати вміння проводити випробування оцінюючому її компетентність органу;
- виключення можливості тиску на співробітників з метою впливу на результат випробувань;
- обізнаність кожного співробітника про свої права та обов'язки;

- наявність керівника, що відповідає за виконання всіх технічних завдань;
- дія правил безпеки та заходів, що забезпечують дотримання секретності інформації та захист прав власності;
- відповідність освіти, професійної підготовки, технічних знань і досвіду співробітників лабораторії покладеним на них завданням і обов'язків;
- забезпеченість обладнанням або доступ до обладнання, необхідного для проведення випробувань належним чином. Вимірювальне та випробувальне обладнання підлягає калібруванню на відповідність загальновизнаним еталонам (якщо такі є). В інших випадках лабораторія зобов'язана представляти переконливі докази правильності результатів випробувань (наприклад, шляхом участі у відповідній програмі міжлабораторних випробувань);
- використання стандартних методів випробувань і процедур. Якщо ж лабораторія змушена користуватися нестандартними методами, вони повинні бути задокументовані;
- наявність належним чином обладнаного приміщення для випробувань, захищеного від впливу навколишнього середовища на результати випробувань;
- забезпечення запобіжних заходів, які попереджають негативний вплив на результати випробувань при зберіганні, транспортуванні та підготовці зразків до їх процедури;
- представлення результатів випробувань при оформленні звіту про випробування у формі, яка зрозуміла для замовника;
- готовність до виконання різних додаткових вимог, якщо вони мають місце при її атестації. Можуть знадобитися додаткові відомості, наприклад, інформація про регіон, що обслуговується лабораторією; дані про замовників (виробників продукції, урядових і пр.); докладні відомості про визнання лабораторії тими чи іншими організаціями і т. д.

Акредитація випробувальних лабораторій. Лабораторія має право проводити випробування в процесі сертифікації третьою

стороною за умови її незалежності від постачальника (виробника) і споживача об'єкта сертифікації, а також офіційного визнання її компетентності. Для цього існує процедура акредитації.

Акредитація – це офіційне визнання права випробувальної лабораторії здійснювати конкретні випробування чи конкретні типи випробувань. Термін "акредитація лабораторії" застосовується до визнання як технічної компетентності та об'єктивності, так і тільки до технічної компетентності.

Акредитації передуює *атестація* – перевірка випробувальної лабораторії з метою встановлення її відповідності критеріям акредитації. Вона являє собою оцінку стану справ у лабораторії за певними параметрами та критеріями, вибір яких базується на розглянутих вище загальних вимогах до випробувальних лабораторій.

Акредитація лабораторій – це самостійна область діяльності, сполучена з сертифікацією. Існують різні системи акредитації, що володіють власними правилами процедури та управління. Системою акредитації управляє орган з акредитації, який може самостійно проводити акредитацію випробувальних лабораторій, а також передавати повністю або частково повноваження з атестації агентству з атестації або іншій компетентній організації.

Порядок проведення акредитації наступний:

- збір інформації, необхідної для оцінки лабораторії, що акредитується;
- призначення одного експерта або групи їх для проведення атестації лабораторії;
- атестація (оцінка) випробувальної лабораторії на місці;
- аналіз зібраних в результаті атестації даних;
- прийняття рішення про акредитацію.

Лабораторія, що подає заявку на акредитацію, повинна надати відповідному органу свої реквізити: юридичний статус, основний вид діяльності, перелік проведених випробувань; опис організаційної структури та діючої системи управління якістю; зразки протоколів випробувань, які будуть опубліковані в разі акредитації, і т. п. Зібрана інформація використовується для підготовки оцінки діяльності

лабораторії на місці і вважається інформацією секретного характеру. Призначений експерт (або комісія) зазвичай заздалегідь повинен бути компетентний у галузі діяльності даної лабораторії, яка, в свою чергу, може скористатися своїм правом на відхилення його призначення. Звіт про атестацію доводиться до відома лабораторії. Вона повинна представити зауваження по суті звіту, а також прийняти коригуючі заходи по них. По завершенні всієї процедури орган з акредитації аналізує всю сукупність інформації і приймає рішення з акредитації.

Міжлабораторні порівняльні випробування. Для оцінки компетентності випробувальних лабораторій та їх співробітників, перевірки якості проведення випробувань та ефективності використовуваних методів, а також для встановлення ступеня точності визначення окремих характеристик виробів застосовують *міжлабораторні порівняльні випробування* (кваліфікаційні). Ця процедура полягає в організації та проведенні оцінки одних і тих же або подібних виробів або матеріалів двома або кількома різними лабораторіями відповідно до заздалегідь встановлених умов.

Методи перевірки на компетентність залежать від виду використовуваного продукту, особливостей випробування та кількості лабораторій, що беруть участь у перевірці. Основна вимога до цих методів – *забезпечення можливості зіставлення результатів*, отриманих різними лабораторіями – учасницями процедури.

Програма проведення перевірок може базуватися на трьох принципових варіантах:

1. Матеріал до випробувань передається з однієї лабораторії в іншу;
2. Ідентичні зразки одночасно знаходяться у випробувальній лабораторії;
3. Зразки поділяють на відповідну кількість частин і передають в лабораторії.

Кожен з цих варіантів має свої особливості, і вибір повинен бути обґрунтований.

Відповідальною стадією міжлабораторних порівняльних випробувань є звірення результатів. Для цього залучаються кваліфіковані фахівці з достатнім досвідом у цій галузі, а також розробляються відповідні методики статистичних порівнянь. При звірванні враховуються: дотримання анонімності лабораторій, що беруть участь в порівняльних випробуваннях; наявність детальних інструкцій за всіма моментами звірення; стан піддослідних зразків і можливий вплив на них впливу навколишнього середовища, зберігання, транспортування і т. п.

2.2. Способи інформування про відповідність

Будь-яка система сертифікації використовує стандарти (міжнародні, регіональні, національні), на відповідність вимогам яких проводяться випробування. Інформація про відповідність стандартам необхідна покупцю, кінцевому споживачеві, інспектуючим і контролюючим органам, страховим компаніям, урядовим органам та ін. для самих різних ситуацій, пов'язаних з продуктом. У системах сертифікації третьою стороною застосовуються два способи вказівки відповідності стандартам: сертифікат відповідності і знак відповідності, які і є способами інформування всіх зацікавлених сторін про сертифікований товар.

Сертифікат відповідності – це документ, виданий за правилами системи сертифікації, що повідомляє про забезпечення необхідної впевненості в тому, що належним чином ідентифікована продукція (процес, послуга) відповідає конкретному стандарту чи іншому нормативному документу. Сертифікат може відноситися до всіх вимог стандарту, а також до його окремих розділів або конкретних характеристик продукту, що чітко обумовлюється в самому документі. Інформація, яка надається у сертифікаті, повинна забезпечити можливість порівняння її з результатами випробувань, на основі яких він виданий.

Знак відповідності – це захищений в установленому порядку знак, який застосовується (або виданий органом з сертифікації) відповідно до правил системи сертифікації, який вказує, що забезпечується необхідна впевненість в тому, що дана продукція (процес, послуга) відповідає конкретному стандарту чи іншому нормативному документу. Знак відповідності обмежений певною системою сертифікації, що вказує на обов'язок цієї системи (в особі органу з сертифікації) контролювати відповідність стандарту продукції, маркованої цим знаком. Знаком відповідності маркується товар і в тому випадку, якщо він відповідає всім вимогам стандарту.

Зазвичай в системах сертифікації діють правила щодо застосування знаку відповідності або національні стандарти, що регламентують застосування знаку відповідності державному стандарту. Дозвіл (ліцензія) на використання знаку відповідності видається органом з сертифікації.

До стандартів, які використовуються для цілей сертифікації, пред'являються певні вимоги, які враховують технічні комітети організацій, що займаються стандартизацією. Насамперед, якщо розробляється стандарт, призначений для використання при сертифікації, до складу технічного комітету, крім представників всіх зацікавлених сторін, повинні бути включені фахівці, що мають досвід роботи в галузі сертифікації. У розділі стандарту "Область застосування" має бути вказівка про застосування його для цілей сертифікації. У стандарт включають тільки ті характеристики, які можуть бути об'єктивно перевірені. Якщо при сертифікації третьою стороною необхідно встановити методи контролю виробничих процесів, такі вимоги включаються в спеціальні правила і програми сертифікації, засновані на стандарті.

Стандарт повинен встановлювати послідовність проведення випробувань, якщо це впливає на їх результати. Кращими вважаються методи неруйнуючих (недеструктивних) випробувань. Якщо сертифікація проводиться з метою доказу безпеки виробів (основний аспект сертифікації), то застосовуються стандарти, в яких

регламентуються характеристики і норми безпеки. Це можуть бути і спеціально розроблені для даної мети нормативні документи. Так, при сертифікації на безпеку виробів електронної техніки, побутових електротехнічних товарів використовуються міжнародні стандарти з безпеки МЕК.

2.3. Форми участі в системах сертифікації та угоди за визнанням

Участь у системах сертифікації може бути в трьох формах:

- допуск до системи сертифікації;
- участь у системі сертифікації;
- членство в системі сертифікації.

Допуск до системи сертифікації означає можливість для заявника здійснити сертифікацію відповідно до правил даної системи.

Участь і членство в системі сертифікації встановлюються на рівні сертифікаційного органу. Учасник системи сертифікації – це орган з сертифікації, який у своїй діяльності застосовує правила даної системи, але не має права брати участь в управлінні системою. Таким чином, перша форма участі відноситься до підприємств-виробників, постачальників продукції, які з тих чи інших причин сертифікують свою продукцію в рамках обраної ними системи (наприклад, при добровільній сертифікації), або зобов'язані проводити сертифікацію за даною системою, наприклад, на підставі положень про обов'язкову сертифікацію. Дві інші форми стосуються діяльності сертифікаційного органу в національних, регіональних та міжнародних системах сертифікації.

Сертифікація покликана сприяти розвитку міжнародної торгівлі. Однак система сертифікації може виявитися технічним бар'єром. Усуненню технічних бар'єрів у торгівлі сприяють *угоди про взаємне визнання* (*угода за визнанням* – згідно з термінологією Керівництва 2 ІСО / МЕК), які залежно від кількості країн, що визнають результати діяльності іншого боку, бувають односторонні, двосторонні, багатосторонні.

Угодою щодо визнання називають угоду, засноване на тому, що одна сторона приймає результати, отримані від "застосування одного або декількох встановлених функціональних елементів системи сертифікації", які представлені іншою стороною. По суті, це взаємне визнання результатів сертифікації, але визнання може ставитися як до загальних результатів, так і тільки до випробувань ("угоду з випробувань"), або тільки до контролю ("угоду з контролю"). Угоди щодо визнання укладаються на національному, регіональному та міжнародному рівнях.

Одностороння угода складається з прийняття однією стороною результатів роботи іншого боку.

Двостороння угода – угода з взаємного визнання, тобто вона включає прийняття кожною стороною результатів роботи іншого боку.

Багатостороння угода – це угода про взаємне визнання результатів роботи більш, ніж двох сторін.

У рамках подібних угод права та обов'язки сторін можуть бути однаковими. Проте можливості сторін можуть не збігатися, що призводить до нееквівалентних відносин. Це слід враховувати при двосторонніх відносинах, які не завжди бувають відносинами на основі взаємності, при яких обидві сторони мають однакові права і обов'язки по відношенню один до одного.

2.4. Сертифікація та технічні бар'єри в торгівлі

Виникнення сертифікації пов'язано з наданням споживачам гарантій, що куплений ними товар відповідає вимогам конкретних стандартів. З розвитком сертифікації проявляється її позитивний вплив на торговельні зв'язки між державами: терміни отримання дозволу на ввезення значно скорочувалися для сертифікованого товару; не вимагалось повторних випробувань в приймаючі країні, якщо вона визнавала сертифікат постачальника.

Однак у міру збільшення кількості національних систем сертифікації все більш виразно позначилися їх відмінності. Ці

відмінності пов'язані як зі стандартами, на відповідність яким проводяться сертифікаційні випробування, так і з законами, на підставі яких введена сертифікація, а також з правилами процедури сертифікації та ін. У цьому зв'язку визначилася зовсім інша роль сертифікації в міжнародній торгівлі – як технічного бар'єру.

Сертифікаційні бар'єри виникають не тільки із зазначених причин, які, певною мірою, склалися об'єктивно. Зовсім інший механізм виникнення перешкод у торгівлі має перетворення сертифікації в спосіб протекціонізму для захисту внутрішнього (або регіонального, як у ЄС) ринку від проникнення товарів іноземного виробництва. У таких випадках, з адміністративного боку, використовують ускладнення випробувань імпортованих товарів, посилюють контроль якості, приймають стандарти (державні або регіональні), що стосуються процедури випробувань (наприклад, європейські стандарти серії 45000), що відбивається на порядку визнання зарубіжних сертифікатів, а для деяких країн визнання взагалі виявляється неможливим. Протекціоністські заходи нерідко пов'язані з прийняттям обов'язкових національних стандартів або технічних регламентів під тиском транснаціональних корпорацій, які, як відомо, беруть активну участь у стандартизації на національному рівні, забезпечуючи головну частину фінансування діяльності національних організацій по стандартизації і прагнучи нерідко отримати можливість контролю над діяльністю технічних комітетів.

Таким чином, ймовірність перетворення стандарту в інструмент конкурентної боротьби велика, а оскільки іноземному постачальнику подібної продукції доведеться доводити її відповідність, як правило, в таких випадках дуже високим вимогам, отримати сертифікат відповідності досить проблематично. В організації систем сертифікації нерідкі випадки створення таких умов отримання сертифіката, які нездійсненні для середніх, і тим більше, дрібних фірм.

Американська корпорація випробувальних лабораторій, наприклад, представляє собою національну організацію з сертифікації, зазвичай вважає за краще займатися сертифікацією продукції великих

фірм-виробників, у той час як невеликі підприємства можуть довго чекати своєї черги. У міжнародній торгівлі склалися жорсткі правила щодо визнання закордонного сертифіката на імпортовану продукцію. Для успішного експорту необхідно отримати сертифікат відповідності авторитетної, визнаною у всіх країнах організації, а для цього потрібен тривалий час і чималі фінансові витрати. Підготовка до сертифікації може бути об'єднана з необхідністю введення системи забезпечення якості, якщо цього вимагає схема сертифікації.

В області сертифікаційних бар'єрів Угода зачіпає питання процедури оцінки відповідності та визнання оцінки відповідності; міжнародних та регіональних систем оцінки відповідності, а також інформації про технічні регламенти, стандарти та процедури оцінки відповідності.

Загальний принцип Угоди полягає в тому, що для імпортованої продукції повинен створюватися не менш сприятливий режим, ніж для товарів внутрішнього виробництва.

За процедур оцінки відповідності Угода зобов'язує країни учасниці гарантувати виконання центральними урядовими органами наступних положень:

- Приймати такі процедури оцінки, які не створюють дискримінації для іноземних постачальників, як по самій процедурі, так і з оплати за цю послугу. Додаткових незручностей не повинно створювати і місце розташування випробувального обладнання.
- Постачальник повинен мати можливість проводити оцінку відповідності на місці виготовлення з отриманням знаку системи.
- Процедури оцінки "не повинні бути більш суворими або застосовуватися більш строго, ніж це необхідно" для посвідчення відповідності товару технічному регламенту (стандарту). Не повинні створюватися перешкоди в міжнародній торгівлі і шляхом затримки випробувань; на прохання заявника його необхідно інформувати про хід оцінки і пояснити причини затримки.
- Дотримання конфіденційності інформації про випробувальний товар необхідно для захисту законних комерційних інтересів. Якщо

продукція, яка визнана відповідною технічному регламенту (стандартом), модифікована, то слід процедуру її оцінки обмежити. У цьому випадку треба переконатися лише в тому, що продукція продовжує відповідати пред'явленим вимогам.

В якості нормативної основи для процедури оцінки відповідності необхідно застосовувати міжнародні стандарти, інструкції та рекомендації, які видані або знаходяться на завершальній стадії розробки в міжнародних організаціях. Неможливість їх повного або часткового використання повинна бути чітко обґрунтована. Основні причини розбіжностей, як правило, відносяться до вимог національної безпеки; безпеки здоров'я людей та захисту навколишнього середовища; фундаментальним проблемам у галузі інфраструктури та технологій. Для того, щоб досягти більш повного ступеня гармонізації процедур оцінки відповідності, країнам-учасницям слід використовувати всі можливості для активної участі в діяльності міжнародних організацій по стандартизації.

- При відсутності міжнародних розробок, а також коли національні правила процедур оцінки відповідності не гармонізовані з міжнародними, країни-учасниці зобов'язані відкрито публікувати повідомлення про наміри прийняття конкретної процедури оцінки відповідності та на які види продукції вона поширюється; повідомляти інші країни-учасниці про ці нововведення і надавати їм час для обговорення та підготовку письмових зауважень.
- Якщо при розгляді країнами-учасницями подібних нововведень виникають проблеми, що стосуються національної безпеки, загрози життю і здоров'ю людей та екології, то країна має право відмовитися від відповідних положень. Процедури оцінки відповідності можуть бути прийняті місцевими урядовими та неурядовими органами.
- Країни-учасниці несуть відповідальність за виконання тих вимог цієї Угоди, які відносяться до їх компетенції.

За визнанням оцінки відповідності центральними урядовими органами Угода зобов'язує країни-учасниці гарантувати прийняття

результатів оцінки, якщо навіть процедури самі по собі в чомусь різняться, але "забезпечують встановлення відповідності продукції технічним регламентам чи стандартам так само, як і їх процедури".

При цьому визнається можливість попередніх консультацій для досягнення взаєморозуміння з таких важливих для зазначеної ситуації визнання питань, як: технічна компетентність органів, які виробляють оцінку; прийняття тих результатів, які отримані в країні-експортері, без додаткових вимог; ступінь впевненості в надійності результатів оцінки. Впевненість у надійності результатів оцінки залежить від адекватності і незмінності технічної компетенції органів. Дуже важливо, щоб акредитація випробувального органу проводилася на відповідність рекомендаціям (посібникам) міжнародних організацій по стандартизації. Якщо така акредитація мала місце – це вважається основним показником адекватної технічної компетенції.

Країнам-учасницям рекомендується розширювати коло партнерів по визнанню результатів оцінки відповідності. Угода рекомендує їм на прохання інших країн-учасниць проводити переговори з метою підписання угоди про взаємне визнання результатів оцінки відповідності. Такі угоди можуть стосуватися і тільки окремих видів продукції для сприяння розвитку торгівлі ними.

Угода рекомендує також країнам-учасницям без будь-яких дискримінуючих обмежень допускати до участі в оцінці відповідності органи інших країн-учасниць, що виконують адекватну роботу.

У відношенні міжнародних і регіональних систем оцінки відповідності головні рекомендації Угоди такі: країни-учасниці зобов'язані дати гарантію, що якщо їхні центральні урядові органи приймають міжнародні (регіональні) системи, то вони виключають ті їх положення, які суперечать всьому вищевикладеному.

В області *інформації про технічні регламенти, стандарти та процедури оцінки відповідності* Угода зобов'язує кожну країну-учасницю організувати довідкову службу. Ця служба повинна забезпечити зв'язок між країнами-учасницями, відповідаючи на їхні запити і надаючи зацікавленим органам країн-учасниць документи, які

стосуються: технічних регламентів або стандартів (прийнятих на будь-якому рівні); будь-яких процедур оцінки відповідності, що діють або пропонованих на їх території; членства або участі в міжнародних (регіональних) організаціях з стандартизації або системах оцінки відповідності, двосторонніх і багатосторонніх угодах; місця розташування довідкових служб та друкованих видань, в яких публікується повідомлення, що відноситься до предмету цієї Угоди.

Отже, будь-яка країна-учасниця зобов'язана повідомляти інші країни-учасниці про те, які угоди, пов'язані з питаннями процедур оцінки відповідності, стандартів або технічних регламентів, вона укладає, якщо такі угоди можуть вплинути на торговельні відносини.

Список використаної літератури

1. Крылов Г. Д. Основы стандартизации, сертификации, метрологии. - М.: “Аудит”, изд. объедин. «ЮНИТИ», 1998. – 319 с.
2. Шаевич А. Б. Стандартные образцы для аналитических целей. – М.: Химия, 1987. – 184 с.
3. Шаевич А. Б. Аналитическая служба как система. – М.: Химия, 1981. – 264 с.
4. Березовский В. В. Управление качеством продукции в черной металлургии. – М.: Металлургия, 1986. – 320 с.
5. Дерффель К. Статистика в аналитической химии. – М.: Мир, 1994. – 268 с.
6. ДСТУ 1.0-93 Державна система стандартизації України. Загальні положення.
7. ДСТУ 1.2-93 Порядок розробки державних стандартів. Загальні положення.
8. ДСТУ 1.5-93 Загальні вимоги до побудови, зміни, оформлення і змісту стандартів.
9. ДСТУ 1.4-93 Стандарт підприємства.
10. ДСТУ 3410-96 Система сертифікації УкрСЕПРО. Основні положення.
11. ДСТУ 3411-96 Вимоги до органів з сертифікації продукції та порядок їх акредитації.
12. ДСТУ 3412-96 Вимоги до випробувальних лабораторій та порядок їх акредитації.
13. ДСТУ 3413-96 Порядок проведення сертифікації продукції.
14. ДСТУ 3414-96 Атестація виробництва. Порядок здійснення.

Навчальне видання

Чеботарьов Олександр Миколайович
Снігур Денис Васильович
Гузенко Олена Михайлівна

ОСНОВИ СЕРТИФІКАЦІЇ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ ВИПРОБУВАЛЬНОЇ ЛАБОРАТОРІЇ

Методичні вказівки

За редакцією авторів

Підп. до друку 06.03.2020. Формат 60x84/16.
Умов.-друк. арк. 2,09. Тираж 20 прим.
Зам. № 1253.

Видавець і виготовлювач
Видавництво «Друк Південь»
Тел. 097 2122975